

تاریخچه مرکز تحقیقات فلسفه و تاریخ پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تبریز

هنگامی که سخن از «تاریخ پزشکی» به میان می آید، دامنه ی بحث تا روزگاران بسیار کهن و شاید تا نخستین اجتماعات انسانی گسترده می شود؛ در این رهگذر، آنچه که بیش از هر چیز دیگر، جلب توجه می کند تلاش خستگی ناپذیر انسان است برای کاستن از درد و رنج های جسمی - و روحی - هموعان خویش.

شاید امروزه برای ما بسیاری از دریافت های پیشینیان، امری بدیهی جلوه کند اما در حقیقت، فرا رفتن بر پله های پُر شمار و طاقت فرسای تمدن مجاهدت، ایثار و تلاش های خستگی ناپذیری را طلبیده است که در بازه ی زمانی چند هزارساله، بدین پایه و مایه رسیده و چه بسا با عروج و افول های بیشماری نیز همراه بوده است؛ این فرایند تکاملی، دانش انسان را به مرور زمان، نسبت به درک بسیاری از وقایع و سوانح، ژرفا بخشیده و وی را در چاره جُستن برای آنها آگاه تر و آزموده تر نموده است؛ دانش پزشکی نیز از این تکامل برکنار نیست بلکه باید گفت در بسیاری جهات، روندی صعودی و شتابناک داشته است و به موازات افزایش آگاهی و تجربه ی انسان، متکامل تر، قانونمند تر و اثربخش تر شده است.

نکته ی مهمی که باید در حوزه ی «تاریخ پزشکی» به خاطر داشت آن است که در طول تاریخ، طب و درمان گری، پیوندی چند سویه با انگاره های «فلسفی» و حتی تفکرات دینی داشته است و مردمان اعصار پیشین، آن را امری مسلم و بدیهی می دانسته اند و به همین دلیل نیز بسیاری از شیوه های درمانی را با نمودهای فلسفی، مناسک مذهبی یا رفتارهای خاص اجتماعی توأم ساخته بودند.

دانستن کیفیت و کمیت این تکامل و تغییرات در بستر تاریخ، ناگزیر ما را وادار می سازد که فراتر از توجهات ساده انگارانه، مفاهیم تاریخی و فلسفی آشکار یا پنهان را در تاریخ غنی پزشکی ایران و اسلام جستجو کرده و ضمن احیای متون تاریخی، پیوندی چند بُعدی و ناگسستنی با دریافت ها و پیشرفت های پزشکی نوین برقرار سازیم، تا ضمن پاسداری از میراث گذشتگان، چراغی تابناک، فراراه نسل های امروز و آینده در مسیر تکامل دانش پزشکی قرار دهیم.

با درک چنین ضرورت بایسته و شایسته ای، مرکز تحقیقات تاریخ پزشکی، از سال ۱۳۸۷ به همت گروه تحقیقاتی «اخلاق و تاریخ پزشکی»، فعالیت های پژوهشی خود را آغاز نمود و در نهایت، بر مبنای مجوز ۵۰۰/۸۱۶ مورخه ۱۳۸۹/۱۲/۴ از شورای گسترش دانشگاه ها وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، تحت نام «مرکز تحقیقات فلسفه و تاریخ پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تبریز» رسماً آغاز به کار نمود.

* **اعضای هیأت مؤسس مرکز شامل:** آقایان دکتر محمدرضا رشیدی - دکتر عبدالحسن کاظمی - دکتر غفار شکوهی - دکتر مجید خلیلی و دکتر حسین ناظمی می شود.

* **نخستین اعضای گروه تحقیقاتی اخلاق و تاریخ پزشکی (از سال ۱۳۸۷) عبارتند از:** دکتر واعظ، دکتر مدائن، دکتر سیاهی، دکتر ابراهیمی، دکتر کاظمی، دکتر پزشکی، دکتر مُحَجَّل شُجا، دکتر خلیلی و دکتر خفاف.

* **نخستین اعضای شورای پژوهشی مرکز عبارتند از:** حجت الاسلام و المسلمین آقای طباطبائی، دکتر کاظمی، دکتر اردلان، دکتر ابراهیمی، دکتر شاکری، دکتر خلیلی، دکتر قایلی، دکتر قوجازاده و دکتر صادقی.

* **آقای دکتر عبدالحسن کاظمی** (دانشیار؛ دکترای زیست شناسی مولکولی از انگلستان؛ فلوشیپ اخلاق زیست پزشکی از دانشگاه شهید بهشتی) به عنوان نخستین رئیس مرکز تحقیقات فلسفه و تاریخ پزشکی، در فاصله ی سال های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۱ اقدامات مهمی را در پیشبرد اهداف مرکز، ساماندهی کردند؛ پس از ایشان از سال ۱۳۹۱ تا کنون **آقای دکتر علیرضا غفاری** (دانشیار؛ دکترای بیماری های داخلی) ریاست مرکز تحقیقات فلسفه و تاریخ پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تبریز را بر عهده دارند.

* در سال نخست شروع فعالیت مرکز (۱۳۸۹ تا ۱۳۹۰) تعداد دوازده مقاله و در سال دوم (۱۳۹۱) بیش از پنجاه مقاله ی تخصصی، در نشریات معتبر داخلی و خارجی منتشر شده است و در این فاصله ی زمانی، چاپ و نشر بیش از ۱۰ عنوان کتاب نیز به تصویب رسیده و در دستور کار مرکز قرار دارد.

در ادامه ی روند روبه رشد فعالیت های مرکز، ضمن دعوت به همکاری از پژوهشگران و متخصصان نام آشنا از سراسر کشور، چندین مورد طرح تحقیقاتی و کتاب در موضوعات مرتبط با فعالیت های مرکز، تصویب شده و در حال پیگیری و انجام است.